

## Відгук

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора Сватъєва Андрія Вячеславовича на дисертаційну роботу Коженкової Анастасії Миколаївни на тему: «Удосконалення підготовки спортсменок високого класу на основі моделювання змагальної діяльності у веслуванні академічному», подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт

Детальний аналіз дисертаційної роботи Коженкової Анастасії Миколаївни на тему: «Удосконалення підготовки спортсменок високого класу на основі моделювання змагальної діяльності у веслуванні академічному», дозволяє сформулювати узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, наукової новизни отриманих результатів, практичної значущості результатів дослідження, висновків, а також загальної оцінки.

**Актуальність дисертаційної роботи.** Удосконалення системи управління тренувальним процесом і змагальною діяльністю в умовах жорсткої конкуренції та постійного зростання спортивних результатів обумовлене вибором ефективних напрямків раціональної спортивної підготовки у веслуванні академічному, реалізацією завдань, що характеризують специфіку виду спорту. Одним з таких напрямків провідні фахівці теорії спорту (Платонов В.М., 2004, 2015) визначають вдосконалення системи управління тренувальним процесом на основі об'єктивізації знань про структуру змагальної діяльності та підготовленості з урахуванням як загальних закономірностей становлення спортивної майстерності у конкретному виді спорту, так і індивідуальних можливостей спортсменів, де передбачається орієнтація на групові і індивідуальні модельні характеристики змагальної діяльності і підготовленості. На сучасному етапі розвитку веслування особливе місце набуває орієнтація всієї системи спортивного тренування на досягнення оптимальної структури змагальної діяльності. Це передбачає вдосконалення всіх її компонентів, значимих на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей, створення відповідного функціонального фундаменту.

Всебічні знання про структуру змагальної діяльності у веслуванні академічному, чинники, що її забезпечення та реалізації, наявність відповідних функціональних можливостей і техніко-тактична дій створюють передумови для досягнення заданого результату. Його практична демонстрація залежить від здібності реалізації цих передумов в умовах відповідальних стартів. Саме моделювання змагальної діяльності та підготовленості спортсменів дозволяє значною мірою забезпечити реалізацію спортивного результату.

Результати спортсменів збірної команди України з веслування академічного, які вони демонструють в останні роки свідчать з одного боку про наявний потенціал української команди, з іншого про необхідність пошуку шляхів оптимізації тренувальної та змагальної діяльності спортсменів.

У зв'язку з цим, тема дисертаційного дослідження Коженкової Анастасії Миколаївни є своєчасною і актуальною відповідно до тенденцій розвитку циклічних видів спорту і в першу чергу веслування академічного.

**Зв'язок роботи з науковими планами, темами.** Дисертаційну роботу виконано відповідно до «Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.12 «Формування системи багаторічного відбору та орієнтації спортсменів» (№ держ. реєстрації 0111U001725). Внесок дисертанта, як співвиконавця теми, полягав у розробці моделей змагальної діяльності екіпажу жіночої четвірки парної у веслуванні академічному, обґрунтуванні комплексу показників і перевірки їх ефективності.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.** Удосконалення підготовки спортсменів високої кваліфікації в академічному веслуванні обумовлено комплексним використанням різних методичних підходів, одним із найбільш ефективних з них є моделювання змагальної діяльності. Дисертанткою відповідно до теми роботи чітко визначені предмет дисертаційного дослідження – модельні характеристики змагальної діяльності та підготовленості спортсменок в четвірці парній у веслуванні академічному. Відповідно до предмету

дослідження логічно і послідовно були визначені мета і завдання дослідження, що обумовило структуру і зміст дисертаційної роботи. Висновки адекватні поставленим завданням і повній мірі відображають результати дослідження.

**Достовірність результатів дослідження обумовлена:**

- проведенням логічно-послідовного експериментального дослідження, яке дозволило, з одного боку, виявити техніко-тактичні особливості ведення змагальної боротьби найсильнішими спортсменками світу, а з іншого – розробити і експериментально перевірити модельні характеристики змагальної діяльності та моделі змагальної діяльності спортсменок високого класу у академічному веслуванні.
- використанням адекватних поставленим завданням методів педагогічного пошуку. Зокрема, у дисертаційному дослідженні були використані такі методи, як: аналіз спеціальної науково-методичної літератури, даних мережі Internet; аналіз протоколів змагальної діяльності (протоколи, відеоаналіз); анкетування; педагогічне спостереження; педагогічне тестування з використанням інструментальних методів; метод моделювання; метод експертних оцінок.
- використанням відповідних методів математичної статистики, в т.ч.: описової статистики, вибіркового методу, критерію згоди Шапіро-Уїлкі, параметричного критерію Стюдента і непараметричних критеріїв Манна-Уїтні та Вілкоксона.

Висновки і практичні рекомендації дисертаційної роботи достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають меті та завданням дослідження.

**Наукова новизна отриманих матеріалів полягає в тому, що вперше обґрунтовано і розроблено модельні характеристики проходження змагальної дистанції 2000 м жіночим екіпажем четвірки парної. Дисертанткою запропоновані модельні характеристики змагальної діяльності та підготовленості жіночого екіпажу четвірки парної, де моделювання розглядалося як циклічний процес, дії в якому виконувалися послідовно;**

модельні характеристики змагальної діяльності та підготовленості були виражені кількісно, конкретизовано стосовно жіночої четвірки парної.

**Практична значущість** досліджень пов'язана з реалізацією розробленої моделі змагальної діяльності, групові та індивідуальні моделі функціональної підготовленості були використані в процесі тренувальної та змагальної діяльності спортсменок жіночого екіпажу четвірки парної, що дозволило тренеру оптимізувати процес підготовки, спланувати підготовку спортсменок з урахуванням як індивідуальних особливостей, так і особливостей підготовки в екіпажі.

За темою дисертаційної роботи опубліковано 11 наукових робіт, з них 6 представлені в спеціалізованих виданнях України, 1 – в спеціалізованому зарубіжному виданні, 5 – в журналах, які входять до наукометричних баз, 4 статті апробаційного характеру.

Особистий внесок дисертантки у спільних опублікованих наукових працях полягав у визначенні напрямку дослідження, аналізу спеціальної літератури за темою дослідження, їх організації та проведенні, статистичному аналізі та інтерпретації отриманих результатів, підготовці матеріалів до друку.

Структура дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам і складається зі вступу, п'яти розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел (218 джерел), додатків. Робота ілюстрована 17 таблицями і 41 рисунком.

У **вступі** дисертанткою обґрунтовано актуальність обраної теми, поданий зв'язок роботи з науковими планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну і практичну значущість дисертаційного дослідження, представлено інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі **«Проблеми підготовки спортсменів високого класу в веслуванні академічному»** здобувачкою наукового ступеня відмічено, що модельні характеристики змагальної діяльності є підґрунтям при розробці модельних характеристик рівня підготовленості спортсменів і моделей

структурних утворень процесу підготовки; склад модельних характеристик за рівнем підготовленості пов'язаний з модельними показниками змагальної діяльності та факторами, що обумовлюють їх ефективність; на підставі модельних характеристик змагальної і тренувальної діяльності розробляються нормативні вимоги на період часу, що відповідає термінам «модельних зрізів».

Встановлено, що певні особливості дозволять в подальшому обґрунтувати і розробити модельні характеристики змагальної діяльності жіночої четвірки парної.

У другому розділі **«Методи і організація дослідження»** описуються методи дослідження, висвітлена програма педагогічного експерименту, характеризується контингент спортсменів, які брали участь у дослідженні.

Дослідження проводилися в процесі тренувальної та змагальної діяльності спортсменок у веслуванні академічному в четвірці парній, на базі лабораторії теорії та методики спортивної підготовки і резервних можливостей спортсменів Науково–дослідного інституту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Проведено аналіз змагальної діяльності чемпіонатів світу та Ігор Олімпіад спортсменок – фіналісток у веслуванні академічному: Ігри ХХХ та ХХХІ Олімпіад 2012, 2016 років (обсяг вибірки 56 осіб), чемпіонати світу 2011, 2013–2015 рр., етапи Кубка світу 2011–2015 рр. (обсяг вибірки 216 осіб). Загальний обсяг вибірки 272 спортсменки. В опитуванні взяли участь тренери (ЗТУ, тренери вищої категорії) і спортсмени високої кваліфікації (ЗМС, МСМК), які спеціалізуються у веслуванні академічному ( $n = 25$ ). В експериментальних дослідженнях взяли участь спортсменки високого класу, які спеціалізуються у веслуванні академічному – четвірка парна, члени національної штатної збірної команди України, ЗМС та МСМК ( $n = 8$ ).

У третьому розділі **«Дослідження змагальної діяльності спортсменок у веслуванні академічному і фактори, що обумовлюють її ефективність»** досліджено змагальну діяльність провідних жіночих екіпажів четвірки парної, призерів і фіналістів міжнародних змагань, визначено характерні особливості

ведення змагальної боротьби в жіночих екіпажах; фактори, що впливають на ефективність змагальної діяльності (четвірка парна) у веслуванні академічному, їх значущість; вплив різних видів сумісності членів екіпажу та морфологічні характеристики, вік спортсменок.

У четвертому розділі **«Розробка модельних характеристик змагальної діяльності і підготовленості жіночої четвірки парної у веслуванні академічному»** обґрунтовано підхід до розробки модельних характеристик змагальної діяльності та підготовленості жіночого екіпажу четвірки парної; досліджено структуру змагальної діяльності українського екіпажу, визначено взаємозв'язки її елементів; розроблено модельні характеристики змагальної діяльності жіночого екіпажу четвірки парної; групові та індивідуальні морфофункціональні моделі спортсменок високої кваліфікації у веслуванні академічному. Крім того, визначено ефективність їх використання у процесі вдосконалення тренувальної та змагальної діяльності.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів досліджень»** здійснено узагальнення експериментальних даних і теоретичного аналізу, що дозволило вирішити важливу наукову проблему – вдосконалити тренувальний процес і підвищити результативність на змаганнях шляхом розробки моделей змагальної діяльності українського екіпажу жіночої четвірки парної у веслуванні академічному.

**Недоліки і зауваження щодо змісту дисертаційної роботи.** Недоліки, що містяться в дисертаційній роботі стосуються методологічного підходу до вирішення проблеми, що зазначена у темі дисертації, викладу тексту в розділах тощо.

Отже, в дисертаційній роботі варто зазначити такі недоліки і зауваження:

1. У першому розділі варто було більш детально здійснити аналіз праць науковців, що стосуються моделювання функціональної підготовленості спортсменок, які спеціалізуються у веслуванні академічному.

2. На сучасному етапі проводиться багато досліджень, які пов'язані з моделюванням. В академічному веслуванні таких робіт недостатньо чи вони застарілі. Які закордонні фахівці з веслування академічного працюють в цьому

напрямку?

3. В роботі розглядаються моделі змагальної діяльності, тактичні та морфофункціональні моделі. Для отримання максимальної інформації для тренера та спортсменок при підготовці до основних змагань цікавим було би, на наш погляд, оцінити техніку веслування в четвірці парної та розробити моделі технічної підготовленості.

4. У підрозділі 4.3 «Розробка модельних характеристик змагальної діяльності жіночого екіпажу четвірки парної» на рисунку 4.9 представлено узагальнену модель тактичного подолання змагальної дистанції жіночим екіпажем у класі четвірки парної у веслуванні академічному з урахуванням швидкості подолання відрізків на дистанції, де наведено тільки середнє арифметичне значення показників швидкості. У цьому випадку рекомендується ще вказати значення помилки середнього арифметичного значення ( $\bar{x} \pm S$ ), тому що загальний обсяг вибірки складав 272 спортсменки.

5. Ви розглядали сумісність як фактор підвищення ефективності підготовленості і змагальної діяльності спортсменок у веслуванні академічному. Як ви вважаєте, чому експертами віддано перевагу функціональній та технічній сумісності в порівнянні з психологічною (3 місце) та морфологічною (4 місце) сумісністю.

6. Дисертанткою здійснена перевірка ефективності використання моделей в процесі вдосконалення тренувальної та змагальної діяльності спортсменок у веслуванні академічному. У підрозділі 4.5 здобувач зазначає, що особлива увага приділялась функціональній підготовленості спортсменок, що дало можливість тренеру «своєчасно змінювати спрямованість тренувального процесу на поточному етапі й за допомогою цього коректувати необхідні ключові показники роботи систем організму спортсменок» (с. 133). На нашу думку, логічним виглядало би представлення тренувальної програми з указаними змінами тренувальних засобів різної спрямованості (кількість занять з експериментальним чинником, обсяг тренувального навантаження, кількість повторень, серій тощо) у вигляді таблиці. Це надасть можливість у подальшому практичного використання експериментального матеріалу у тренувальному процесі спортсменів, які спеціалізуються у веслуванні академічному.

7. У зв'язку з вищезазначеним наводимо наступне зауваження, що у практичних рекомендаціях можна було би навести більш детально приблизний тренувальний план підготовки спортсменок на тих етапах річного макроциклу, у яких використовувалися розроблені морфофункціональні моделі і моделі проходження змагальної дистанції 2000 м.

Зазначені побажання й зауваження носять рекомендаційний характер і не стосуються принципів положень дисертаційної роботи, в жодному разі не зменшують її наукову цінність для олімпійського і професійного спорту.

Автореферат відповідає змісту дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення розкриті та обгрунтовані в тексті дисертаційної роботи.

#### **Загальний висновок.**

Дисертаційна робота Коженкової Анастасії Миколаївни на тему: «Удосконалення підготовки спортсменок високого класу на основі моделювання змагальної діяльності у веслуванні академічному» є самостійною та завершеною, за своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням для теорії і методики фізичного виховання і спорту, відповідає пункту 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р., № 567, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,

професор, завідувач кафедри фізичної  
культури і спорту

Запорізького національного університету



Сватъев А.В.

Вчений секретар ЗНУ

Скоженко В.Д.